

Handläggare
Daniel Selin
Telefon: 08-508 28 813

Till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2015-12-15 p.11

Rättsutredning beträffande insekter som livsmedel

Skrivelse från miljö- och hälsoskyddsnämnden, dnr 2015-16165

Förvaltningens förslag till beslut

1. Anse skrivelsen besvarad med vad som anförs i tjänsteutlåtandet.

Gunnar Söderholm
Förvaltningschef

Daniel Selin
Avdelningschef

Bakgrund

Miljö- och hälsoskyddsnämnden har gett miljöförvaltningen i uppdrag att skyndsamt utreda rättsläget för insekter som livsmedel. Bakgrunden till detta är att Stockholms stads nyligen publicerade kokbok innehåller en spaning om insekter som potentiellt framtida livsmedel vilket upplevs gå i klinch med att ett företag nyligen stoppades från att sälja syrsmjöl. Enligt uppgift är insekter tillåtna att säljas i andra EU-länder och nämnden ifrågasätter därför miljöförvaltningens överdrivet rigida tolkning och undrar varför inte förvaltningen är med på tåget. Nämnden avslutar med att slå fast att stadens verksamhet ska hänga ihop.

Ärendet

Förvaltningen utläser två huvudfrågor i nämndens uppdrag:

1. Vilka regler gäller för insekter som livsmedel?
2. Varför förbjuds insekter som livsmedel i Sverige när de säljs i andra EU länder?

Vilka regler gäller för insekter som livsmedel?

Insekter klassas som ett sk nytt livsmedel inom EU. Nya livsmedel (novel foods) är livsmedel och livsmedelsingredienser som inte har använts som människoföda i någon betydande omfattning inom EU

före maj 1997. Detta regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 om nya livsmedel och nya livsmedelsingredienser. Det kan handla om nyutvecklade livsmedel, livsmedel som framställs med ny teknik eller traditionella livsmedel från länder utanför EU. Exempel på sådana livsmedel är chiafrön eller steviolglykosider.

Livsmedel som har någon av följande egenskaper omfattas av reglerna:

- 1) Har ny eller avsiktligt förändrad primär struktur på molekylär nivå.
- 2) Består av eller har isolerats ur mikroorganismer, svampar eller alger.
- 3) Består av eller har isolerats ur växter eller djur.
- 4) Är tillverkade med ny produktionsmetod, om den innebär betydande förändring av sammanstättning eller struktur beträffande näringsvärde, ämnesomsättning eller halt av icke önskvärd ämnen. Exempel på detta är UV-bestrålning för att öka D-vitaminhalten i livsmedel eller nanoteknologi.

Alla livsmedel som klassas som nya livsmedel behöver godkännas innan de får saluhållas enligt artikel 3 i förordningen om nya livsmedel. Det är Europeiska kommissionen som godkänner dessa livsmedel med hjälp av Europeiska livsmedelssäkerhetsmyndigheten (EFSA). Processen för godkännande är omfattande. Den innebär en säkerhetsprövning av livsmedlet där EFSA prövar om det utgör någon risk för konsumentens hälsa eller medför näringsmässiga nackdelar. Det är företaget som ansöker om godkännande som har till uppgift att bevisa detta genom vetenskapligt underlag i form av exempelvis kliniska studier (undersökningar utförda på friska människor under tid). En ansökan kräver således både tid och ekonomiska resurser för att genomföra de nödvändiga studierna.

Ansökan om godkännande av nytt livsmedel skickas till den ansvariga myndighet i det medlemsland där man först avser att sälja livsmedlet, i Sverige är det Livsmedelsverket. Beslut tas av EU-kommissionen.

Insekter klassas inom EU som ett nytt livsmedel mot ovanstående bakgrund. Insekter har inte konsumerats i någon större utsträckning inom EU innan maj 1997 och uppfyller kriterierna livsmedel som består av eller har isolerats ur djur. Det finns inget godkännande för någon insektsart inom EU i dagsläget.

Varför förbjuds insekter som livsmedel i Sverige när de säljs i andra länder?

Inom EU råder i allmänhet konsensus i frågan om insekter som livsmedel i förhållande till novel food-lagstiftningen. Tre länder, Belgien, Holland och Storbritannien, gör dock en annorlunda tolkning av kriteriet om djur. De anser att hela insekter inte omfattas p.g.a. ordalydelsen i artikel 1.2 e ”livsmedelsingredienser isolerade ur djur”. Därför ingriper inte myndigheterna i Storbritannien, Holland eller Belgien gentemot vissa företag som saluhåller hela insekter. Det är inte detsamma som att insekter anses vara godkända som livsmedel i dessa medlemsstater. Övriga 25 medlemsstater gör tolkningen att hela insekter omfattas av och följer gängse förfarande som för övriga nya livsmedel, d.v.s. att EFSA utreder säkerheten av livsmedlet efter inkommen ansökan och EU-kommissionen godkänner detsamma.

Den 28 oktober 2015 nådde medlemsstaterna en överenskommelse om en ny förordning om nya livsmedel. I beaktandesatserna till den nu antagna förordningstexten framgår det tydligare att hela och delar av insekter omfattas av reglerna för att förtydliga lagstiftarens intentioner och undvika att enstaka länder gör en egen tolkning av lagstiftningen.

Den artikel som tolkats annorlunda av Storbritannien, Belgien och Holland har också skrivits om.

- Nu gällande formulering av artikel 1.2 e:
”Livsmedelsingredienser isolerade ur djur”
- Nytt antaget förslag om formulering:
”Livsmedel som består av, isolerats ur eller framställts från djur eller delar av dem.”

Förvaltningens synpunkter och förslag

Den 8 oktober 2015 släppte EFSA sin vetenskapliga rapport över insekter som livsmedel – ”Risk profile related to production and consumption of insects as food and feed”. Det är en sammanställning av det nuvarande vetenskapliga läget och inget godkännande. Rapporten trycker framförallt på bristen av vetenskap beträffande både nyttan och riskerna med att konsumera insekter som livsmedel. Det saknas studier och är därför svårt att dra några slutsatser. Beträffande negativa konsekvenser så är det främst risker med allergiska reaktioner (samma proteiner som finns i skaldjur återfinns i insekter) men också att insekter fungerar som mekaniska

vektorer (bärare) av prioner (infektiösa proteiner) ur fodret som sedan förs över till människor. Sådana infektiösa prioner orsakade galna ko-sjukan i Europa på 90-talet, samma prioner som orsakar Creutzfeldt-Jakobs sjukdom hos människor. Efter denna händelse beslutade samtliga medlemsstater i EU om ett omfattande regelpaket för livsmedel och foder, däribland reglerna för nya livsmedel. Försiktighetsprinciper och säkerhetsaspekter beträffande potentiella hälsofaror med livsmedel utgör fundamentet för reglerna som gäller än idag.

En förutsättning för ett godkännande av insekter som livsmedel skulle sannolikt innebära en sträng reglering och övervakning av insekternas foder för att minimera denna risk. Uppskattningsvis finns över 2000 ”ätliga” insekter i världen. Sannolikt behöver var och en av dessa utredas och godkännas.

Rättsläget beträffande insekter som livsmedel är tydligt. Insekter klassas som ett nytt livsmedel inom EU och omfattas därmed av förordningen för nya livsmedel. Att Stockholm ansluter till den tolkning som görs av 25 medlemsstater inom EU kan inte anses vara överdrivet rigid. Tre länder har tolkat det som att lagstiftningen har ett kryphål som de utnyttjat vilket har lett till att reglerna nu ändras för att harmoniera tillämpningen i samtliga länder.

När det gäller risk- och nyttoläget är det tvärtom mycket som är otydligt beträffande insekter som livsmedel. Den eventuella nyttan med att konsumera insekter som livsmedel är illa utredd och det saknas tillförlitligt vetenskapligt underlag. Beträffande riskerna saknas det även här underlag som styrker eller förkastar potentiella faror förenade med konsumtion.

Insekter som livsmedel är en trend som omgärdas av spekulation och antaganden utan saklig grund. Till dess att kunskaps- eller rättsläget förändras är insekter förbjudna att säljas som livsmedel.

Det är givetvis bra att bidra till att lösa klimatutmaningarna genom resurssnål och näringsrik mat. Som svar på motion om att klimatsäkra maten svarade miljö- och hälsoskyddsmyndigheten vid sitt sammanträde den 20 oktober 2015 att ”livscykelanalyser av mat visar entydigt att vissa typer av livsmedel har större klimatpåverkan än andra. Den mest klimatsmarta kosten är vegetarisk”. Miljöförvaltningens och nämndens gemensamma uppfattning är således att den mest klimatsmarta maten är vegetarisk. Redan idag kan alltså alla människor redan äta klimatsmart mat utan att behöva hitta nya alternativa källor till näring.

SLUT

Bilagor

1. Förordning (EG) 258/97 om nya livsmedel
2. Europaparlamentets och rådets förslag till ny förordning om nya livsmedel, 2015-10-28
3. Pressmeddelande Europeiska Kommissionen om nya livsmedel, 2015-11-16
4. Risk profile related to production and consumption of insects as food and feed, 2015-10-08
5. Miljö- och hälsoskyddsnämndens skrivelse, 2015-10-20